

Almanya'nın Kısa Tarihi

Mary Fulbrook, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 263 sayfa.

Bahadır Emre KÜÇÜKKALAY*

Mary Fulbrook'un Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi'nden 2018 yılında yayımlanan Almanya'nın Kısa Tarihi (*A Concise History of Germany*) isimli kitabı, Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra oluşan siyasi boşluktan Berlin duvarının çöküşüne kadar geçen sürede, Alman prensliklerini, devletlerini, krallıklarını ve imparatorluklarını siyasi, iktisadi ve askeri açıdan inceleyerek okuyucuya sunmaktadır. Alman tarihinin kronolojik olarak anlatılması ve gerçekleşen sosyal, ekonomik, siyasi değişikliklerin nedenleri ve sonuçlarının bir bütünlük içinde gösterilmesi açısından kitap orijinallige sahiptir.

Kitabın ilk başlığı olan *Alman Toprakları ve Halkı*, Friedrich Schiller'den yapılan şu alıntı ile başlamaktadır: *Almanya? Ama nerede burası? Bu ülkeyi nasıl bulacağımı bilmiyorum.* Bu alıntı ile Fulbrook bütün kitap boyunca cevabı aranacak olan araştırma sorusunu da netleştirmektedir. Bu soru *Almanya neresidir? Alman tarihini nereden ve kimle başlatmak gerekmektedir?* Şeklinde tespit edilmiştir. Giriş bölümünde, farklı dönemlerin Almanya'sından okuyucuya betimlemeler yapılmakta, Prusyalılar, Hamburglular ve Bavyeralıların kültürel farklılıkları gösterilmekte ve Alman topraklarının sahip olduğu kaynaklardan da hareketle günümüz Almanya'sının portresi çizilmektedir.

İkinci başlık *Ortaçağ Almanya'sı* ise Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonraki siyasi boşlukta Merovenj ve Karolenj krallıklarının kurulmasını incelemektedir. Fulbrook, sadece 843 senesinde imzalanan Verdun anlaşması ile üç parçaya bölünen Frank Krallığı'nı ve siyasi olayları anlatmakla kalmamış aynı zamanda içinde bulunulan dönemde gerçekleşen nüfus artışı ve bunun getirileri gibi ekonomik olaylara da yer vermiştir. Kitabın ilk kırılmasının bu bölümde olduğunu söylemek doğru olur. Nitekim 911 yılında tahta çıkan I. Konrad'ın bazı tarihçiler tarafından Alman tarihinin başlangıcı kabul edildiği Mary Fulbrook tarafından aktarılmakta ve Alman tarih yazımı için bir başlangıç noktası olduğu ifade edilmektedir. Aynı başlık altında Ortaçağ Avrupası'nın ve Almanya'sının ölümler, veba salgını, açlık, sefalet, bitmek tükenmek bilmeyen köylü ayaklanmaları, savaşlar ve kilisenin dünyevi krallar üzerinde kurmak istediği otorite gibi bazı dönüşümleri 15. yüzyılın sonunda gerçekleşen çözülmeye kadar açıklamıştır.

Söz konusu çözümlenin getirdiği değişiklikler bir sonraki *Mezhepçilik Çağı 1500-1648* başlığında Alman reformasyonu ve bu reformasyonun neden olduğu dönüşümler ile birlikte incelemeye alınmıştır. Artık Kutsal Roma İmparatorluğu kabul edilmiş, Reichstag düzenli olarak toplanmaya başlamış ve imparatorluk adalet mahkemesi için ortak bir fon oluşturulmaya başlanmıştır. Reform ile birlikte başlayan mezhepler arası savaş, 16. yüzyıldaki Alman Köylü savaşları ve 17. yüzyıldaki 30 Yıl Savaşlarının ekonomik ve sosyal sonuçları ile Vestfalya Barışı ile imparatorluğun nasıl parçalandığı, bölgesel hükümdarların güç mücadelesi ve imparatorluk

---

* Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, bahadirkucukkalay@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7289-1581

sınırlarının yeni gerginliklere maruz kalmaya başlamış olduğu da bu başlık altında vurgulanan önemli bulgulardır.

Mutlakiyetçilik Çağı 1648-1815 başlığı ile tespit edilen dördüncü ana başlık, Kutsal Roma İmparatorluğu'nun 1806'da Napolyon tarafından ortadan kaldırılmasına kadar geçen zaman diliminde birçok küçük prenslik (kleinstaaterei) içerisinden Prusya'nın yükselişi ve Ren'in doğusunda varlık gösteren Fransız etkisini anlatmaktadır. Fransız etkisi ile saraylar inşa edilmekte ve Hoflichkeit (Saray Görgüsü) gelişme göstermektedir. Bu bölüm Kuzey Avrupa'nın sosyal hayatına ek olarak, Avrupa'nın siyasi hayatında belirleyici bir üstünlüğe sahip olacak Prusya'nın siyasi ve askeri gelişimine de ışık tutmaktadır. Tahta geçen krallar, Prusya'yı hızla toparlamakta ve militarist bir çizgiye kaydırmaktadır. Prusya'nın devamlı bir ordu bulundurması bu dönem içinde dikkat çeken bir nokta olarak tespit edilmiştir.

Sanayileşme Çağı 1815-1918 başlığı altında 1750 -1850 arasında gerçekleşen sanayi devriminin Almanya üzerindeki etkileri ile Prusya öncülüğünde Alman İmparatorluğunun kurulması ve I. Dünya Savaşı'nın sonuna uzanan süreç bu bölümde ele incelenmiştir. Bu bölümde Viyana Anlaşması sonrası Almanya'nın parçalanmış yapısı, Jena'da kurulan ilk gençlik örgütü (Burschenschaften) ve Meternich'in baskıcı rejimi üzerinde durulsa da, Fulbrook'un ulaşmaya çalıştığı temel amacın Alman siyasi hayatından çok 1750-1850 sanayi devrimi ile gelen sosyoekonomik değişikliklerin Alman topraklarındaki etkisini göstermek olduğu açıktır. Nitekim Schubert, Mozart, Bach gibi Avrupa'nın sanat hayatını şekillendiren bestecilerin yanı sıra feodal yapının çözülmesiyle değişiklik gösteren statü temelli toplumun yerine geçen sınıf toplumundan ve Marx, Hegel gibi düşünürlerden bahsetmesi bunu ispatlar niteliktedir. Anlatılan yüzyılın en etkili ismi Otto Von Bismarck'tır. Bismarck kendine has yöntemleri ile Schleswig-Holstein (1864), Avusturya Savaşı (1866) ve Prusya-Fransa savaşı (1870) sonrasında 1871 yılında Alman İmparatorluğu'nun kurulmasında öncü olsa da kimilerine göre uyguladığı politikalar Alman Birliğini netleştirememiş ve sorunlar yumağı olarak bırakmıştır. 1871 yılında, Kuzey Alman konfederasyonu artık Staatenbund değil (Devletler Konfederasyonu) bir Bundesstaat (Federal devlet) haline gelmiştir. Fulbrook kurulan bu yeni imparatorluğun siyasi ve sosyal yapısına da ışık tutmuştur. 1870 dönemi ve sonrasında Bismarck ve Wilhelm Almanya'sında uygulanan politikalar ve I. Dünya savaşında Almanya'nın politik ve siyasi durumunu aydınlatarak okuyucuya tarihsel bilgiler verilmiştir.

Demokrasi ve Diktatörlük 1918-1945 başlığında ise Weimar Cumhuriyeti'nin resmi yöntemler ile nasıl yıkılarak yerine III. Reich'in kurulduğu anlatılmıştır. Bunu yaparken Fulbrook, Almanya'daki mevcut siyasetin ve sosyal hayatın detaylı bir betimlemesini okuyucuya sunmaktadır. Versay, Almanları zor durumda bırakmış, halk siyasi çalkantılar, iktidar değişiklikleri ve açlık içerisinde savrulurken Alman siyaseti de bu durumdan nasibini almıştır. 1930'larda ise Hitler'in ayak sesleri duyulmaktadır. Kurulmuş olan paramiliter örgütler sturmabteilung (SA) ve schutzstaffel (SS) Almanya'da resmi kuvvetler gibi görev yapmaktadır. İktidarı sonrası Hitler'in Almanya'yı savaşa sokuşu bu başlıkta kısa bir şekilde işlenmiş, savaşın kendisinden, birlik hareketlerinden, elde edilen ve kaybedilen şehirlerden ziyade I. Dünya Savaşı sonrasında Alman halkının savruluşu, siyasetin istikrarsızlığı ve savaş öncesi halkın içinde bulunduğu sosyolojik durum anlatılmıştır.

Bir sonraki başlık olan *İki Almanya 1945-1990*'da ise Almanya'nın savaş sırasında ikiye bölünmesi bu bölünmenin etkileri ve Alman siyaseti açıklanmaktadır. Kitap bu bölümden itibaren özellikle karmaşık Alman siyasi hayatına yoğunlaşmaktadır. Alt başlık olarak verilen *Batı Almanya'da Ekonomi ve Toplum* ve arkasından gelen *Doğu Almanya'da Ekonomi ve Toplum* ile Doğu ve Batı Almanya'da sosyoekonomik hayatın karşılaştırılması yapılmakta siyasi ekonomik farklılıklara dikkat çekilmektedir.

Sonraki başlık *1990'dan Sonra Almanya Federal Cumhuriyeti*, 20. yüzyıl Almanya'sının ekonomik ve siyasi yapısındaki gelişmelere odaklanırken son *Alman Tarihi'nin*

Motifleri ve Sorunları ismi ile kaleme alınan son başlık kitapta anlatılanların bir tür özeti şeklinde kurgulanmıştır. Bu başlık aynı zamanda Alman tarih yazımının temel problemlerine de ışık tutmaktadır. Bu noktada Fulbrook Alman tarihinin oldukça girift bir yapıdan oluştuğunu nitekim Alman tarih yazımının içinde bulunan ekonomik, siyasi ve sosyolojik yapıların ve tarihsel kondisyonların etkisinde kaldığına vurgu yapmaktadır. Milliyetçilik çağında birleşme üzerinden hareket edilirken, 20. yüzyılda Hitlerin kötülüğü, 21. Yüzyılda ise Soğuk Savaş'ın dikkate alındığını ve Alman tarihi açısından sıklet merkezinin sürekli değişiklik gösterdiği bir tespit olarak okuyucuya sunulmaktadır. Bu açıdan bütün kitap boyunca Fulbrook'un amacının döneme göre yeniden şekillenen siyasi, sosyal ve zaman zaman iktisadi girift yapıyı okuyucuya sunmak olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Kitap Alman Devleti'nin tarihi gelişimi bağlamında bir yandan tarihsel kırılmalara ve savrulmalara ışık tutarak Alman Devleti tarihinin önemli dönüşümlerine ve bu dönüşümlerin nedenleri ve sonuçlarına ışık tutarken bir diğer yandan da Alman tarih yazıcılığının bu tarihi kaleme alırken içine düştüğü problemleri yönlere ışık tutması açısından orijinallikler taşımaktadır. Bir başka katkı, Alman tarihi bağlamında aslında Alman Devleti'nin ilişki içinde bulunduğu devlet ve coğrafyaların tarihine de ışık tutması olarak tespit edilebilir. Kitap içerisine yerleştirilen 41 adet görsel ve 13 adet harita sürekli değişen sınırların ve tarihi atmosferin zihinde somutlaştırılmasını kolaylaştırmakta, önsözden sonra oluşturulan dokuz ana başlığın her birisi anlatılan tarih aralığını alt başlıklara ayırmakta ve bu ayırım ile okuyucunun spesifik olayları görmesi sağlanmaktadır.